

ku 1987, který otrásl striktním obecným zákazem propagace advokátů, až po rozhodnutí BGH ze dne 13. 11. 2013,⁵ díky kterému je ucházení se o konkrétní mandát povoleno. Další otevření profesního práva představovalo např. povolení honorářů závislých na úspěšnosti⁶ a zrušení zákazu poboček pro advokáty.⁷

Advokátní akciová společnost byla v Německu povolena již před několika lety, advokátní GmbH & Co.KG ne. Nové právní formy společností byly zavedeny proto, aby se advokacie přizpůsobila realitě a jejím měnícím se požadavkům.⁸

Rozsudek německého Spolkového ústavního soudu se tak řadí k mezinárodním snahám několika advokátů, kteří chtějí vstupovat do čím dál užší spolupráce s jinými odbornými profesemi nebo jinými společnostmi a kteří v této spolupráci spatřují svou šanci. V sousedním Rakousku naopak bojuje advokátní komora roztrpčeně proti návrhu vládního zákona o povolení mezioborových partnerských společností, které by údajně přineslo 6 000 nových pracovních míst.

Z českého pohledu lze očekávat, že za několik let u nás budou vznášeny obdobné argumenty, nejpozději v okamžiku, kdy se zde usadí některé z takových mezioborových společenství z jiné země EU.

Protože rozhodnutí německého Ústavního soudu platí jen pro profese s podobnou povinností mlčenlivosti, jaké podléhají advokáti, nedojde pravděpodobně k rychlému rozšíření na ostatní odvětví. Bude tomu tak i z finančních důvodů: v Německu existuje zvláštnost v podobě živnostenské daně, od níž jsou advokáti a daňoví poradci i lékárníci a lékaři osvobozeni. Pokud však advokáti vykonávají advokacii v rámci společenství spolu s profesemi, které jsou povinny živnostenskou daň platit (to se týká i insolvenčních správců), stávají se i advokátní příjmy předmětem živnostenské daně.

S největší pravděpodobností tak budou i v Německu namísto společných firem stejně jako dosud převládat pragmatická řešení ve formě úzké spolupráce mezi advokáty a jinými odborníky, která existují i v ČR, i přes ideální představu toho,

jak ve sdruženích pracují jen advokáti.

Rozhodnutí však ukazuje, že se tlak na tradiční obrázek advokáta, který sám, nanejvýš s několika kolegy, uděluje právní rady, stupňuje. V anglosaských zemích je tento tlak ještě větší, protože tam existují advokátní kanceláře kótované na burze a/nebo masivně financované ze zahraničí a tradiční obrázek advokáta je vzhledem k dnešním megakancelářím s tisíci advokáty tak jako tak už překonaný. Je to tedy na nás, advokátech, jak se k této změně postavíme. Rozhodující otázkou je vždy, zda to pomůže našim klientům.

✿ JOSEPHINE SCHÜLE,
ARTHUR BRAUN, M.A.,
bpv Braun Partners, Praha

5 BGH, rozsudek ze dne 13. 11. 2013, I ZR 15/12.

6 BVerfG, rozsudek ze dne 12. 12. 2006, 1 BvR 2576/04.

7 Změnou zákona 2007 srov. BGBl. I S. 358 v důsledku vícerozkladných rozsudků Ústavního soudu SRN ohledně omezenosti čl. 12 Základního zákona.

8 Srov. Braun/Amador: Novinky v právních formách AK v Německu, Bulletin advokacie č. 11/2013, str. 71-72.

Budoucnost advokátních služeb – je regulace advokacie nutná?

VÝBOR RADY EVROPSKÝCH ADVOKÁTNÍCH KOMOR (CCBE) PRO BUDOUCNOST ADVOKÁTNÍCH SLUŽEB A ADVOKÁTNÍ PROFESE IDENTIFIKOVAL JAKO JEDNU Z HLAVNÍCH POTENCIÁLNÍCH ZMĚN ZPOCHYBNĚNÍ POTŘEBY REGULACE V SEKTORU ADVOKÁTNÍCH SLUŽEB, VEDOUcí NAPŘ. K ZUŽENÍ BUDOUCÍHO TRHU SLUŽEB POSKYTOVANÝCH REGULOVANÝMI ADVOKÁTY, K VLASTNICTVÍ HLAVNÍCH POSKYTOVATELŮ ADVOKÁTNÍCH SLUŽEB NEADVOKÁTY APOD.

Praxe tuto hypotézu potvrdila – řada advokátních komor čelí či v nedávné době čelila regulačním problémům týkajícím se nezávislosti a dalších základních hodnot, na kterých advokacie stojí. Mnohé komory se tak musejí konfrontovat se vzestupem neregulovaného sektoru a otázkou, jaký to bude mít vliv na advokátní profesi.

CCBE, jejímž je ČAK dlouholetým aktivním členem, věnuje otázkám regulace advokacie velkou pozornost. Již v roce 2012 zadala zpracování studie zaměřené na „posouzení hospodářského významu sektoru profesionálních právních služeb poskytovaných advokáty v Evropské unii“,¹ kterou neškodí si znovu připomenout, neboť její závěry jsou stále platné a poskytují k současné diskusi o deregulaci advokátní profese dostatečné argumenty ve prospěch regulace.

Existuje i řada dalších studií, které analyzují regulaci advokacie a hodnotí výhody a nevýhody možné liberalizace advokátních služeb. Za pozornost stojí např. i studie společnosti Copenhagen Economics,² kterou si zadala Dánská advokátní komora v roce 2014 a jež se věnuje regulaci advokátního sektoru v Dánsku.

Obě tyto práce ve svých závěrech prokazují, jak jsou regulované advokátní služby důležité pro ekonomický růst.

1 George Yarrow; Christopher Decker: Assessing the economic significance of the professional legal services sector in the European Union, Regulatory Policy Institute, 2012.

2 H. Okholm Ballebye; J. Przybyszewski; M. Thelle Hvidt: Konkurrence og regulering i advokatbranchen, Copenhagen Economics, 2014.

Posuzování hospodářského významu sektoru profesionálních právních služeb poskytovaných advokáty v Evropské unii

Tato téměř stostránková práce, jež je dílem prof. George Yarrowa a Dr. Christophera Deckera z Institutu regulační politiky (Regulatory Policy Institute) se sídlem v Oxfordu, je rozdělena do několika kapitol, které se věnují širšímu významu advokátních služeb pro ekonomický blahobyt, advokátním službám a trhům, dále advokátním službám jako transakčním aktivitám, vyhodnocení přínosu sektoru advokátních služeb k výkonu ekonomiky Evropské unie, a konečně nově vznikajícím trendům a regulačním otázkám.

Studie dochází k závěru, že právní služby poskytované advokáty mají nesporný hospodářský význam, a to vzhledem ke své úzké vazbě na obecnou institucionální architekturu společnosti, resp. právní řád. Kromě toho z provedené analýzy vyplývá, že není náhodou, že dobrá ekonomická výkonnost bývá úzce spojena se stabilními a dobře fungujícími právními systémy. Dle studie spíše platí, že instituty (včetně zákonů a norem) právního systému podmiňují a určují hospodářskou výkonnost, neboť stabilní a důvěryhodné instituty umožňují hospodářský rozvoj a vedou k větší ekonomické aktivitě.

I když politické instituty určují významné aspekty struktury právního systému a i když soudy rozhodují, jak budou dané zákony implementovány, ze studie vyplývá, že **advokáti aktivně svými každodenními činnostmi a jednáním přispívají jak k podobě právního systému, tak k tomu, jak efektivně působí a funguje.**

Dle závěrů studie se zdají být s výkonností právního systému úzce spojeny dva aspekty jednání advokacie: za prvé, pokud má být právní systém efektivní, je nezbytné, aby advokáti byli řádně vyškoleni a vybaveni, aby mohli vykonávat úkoly, jež jsou od nich požadovány, a za druhé, vzhledem k povaze práce, kterou advokáti vykonávají, je významná integrita profese – značnou hodnotou je pak dle autorů zachování kultury profesionality a nezávislosti na vnějších vlivech, a to včetně vlivu státu. Z těchto důvodů by se tak při po-

suzování advokacie dle závěrů studie měly vždy brát v úvahu širší vztahy mezi právním systémem a hospodářskou výkonností. Dále je třeba přihlídnout vždy i k faktu, že existují rozdíly mezi advokáty a jinými odborníky, a na základě chápání zdrojů těchto rozdílů je pak třeba vytvářet veřejnou politiku. Jak autoři studie také uvádějí, advokáty odlišuje především jejich nezávislost, implementace práva (i přímá účast na tvorbě práva) a rozvoj právního státu. Autoři považují advokáty též za hybatele sociálních a ekonomických změn a advokacie dle jejich názoru utváří právo a ovlivňuje ekonomické a sociální chování. I proto **aktivní a dobře fungující advokátní profese přispívá k zásadnímu rozvoji právního systému a integrita advokátní profese je důležitým aspektem stabilní institucionální struktury a rámce hospodářství.**

Poslední kapitola se věnuje **novým trendům a regulačním otázkám v sektoru advokátních služeb.** Dle studie současný vývoj naznačuje, že sektor advokátních služeb může v následujících letech čelit značně dlouhému období turbulencí, zejména v důsledku změn v informačních a komunikačních technologiích a s tím souvisejícím vznikem nových pracovních postupů. To dle závěrů studie advokacii pravděpodobně přinese jak příležitosti, tak výzvy, a pro hospodářský výkon tohoto sektoru v budoucnu bude zásadní, jak se těmto změnám přizpůsobí. Existuje též řada možných vývojů právní úpravy, které by mohly mít přímý i nepřímý vliv na tuto profesi.

Autoři studie se zabývají i některými ekonomickými úvahami spojenými se **změnami organizačních/vlastnických pravidel** (např. zavedení alternativních podnikatelských struktur) a možnými změnami vyhrazených činností a požadavků na kvalifikaci. Autoři konstatují, že odstranění existujících omezení poskytování advokátních služeb tak, aby bylo umožněno, aby neadvokát vlastnil advokátní kancelář, je často spojováno s argumentem zvýšeného rizika konfliktu zájmů a oslabení integrity advokátní profese s konečným negativním dopadem na spotřebitele. Upozorňují však, že i nové přístupy (liberalizace) se v podstatě rovnají regulačním reformám, nikoliv dere-

gulacím, což demonstrují na příkladu Velké Británie. V každém případě ze studie vyplývá, že je vždy nutné individuální vyhodnocení situace a že **neexistuje obecná a abstraktní (tj. nezávislá na kontextu) odpověď na otázku, zda určitá omezení vlastnictví a struktury podniku budou dobrá či špatná pro hospodářskou výkonnost.** Při posuzování veřejných politik je dle jejich názoru nutné individuální hodnocení na základě případových studií, zkoumání možných dopadů na hospodářskou soutěž, ale i širších dopadů z hlediska kvality a důvěry spotřebitelů.

Regulace advokátního sektoru v Dánsku

Dánská advokátní komora a Asociace dánských advokátních kanceláří si od společnosti Copenhagen Economics vyžádaly analýzu právní úpravy advokacie a posouzení výhod a nevýhod další liberalizace advokacie v Dánsku.

V rozsáhlé studii z roku 2014 se konstatuje, že liberalizace může být přínosná pro spotřebitele díky vyšší konkurenci – ta nastává, když taková liberalizace odstraní překážky, které ztěžují založení advokátní kanceláře, nebo když odstraní jiné překážky, které činnost advokátní kanceláře omezují. Dle poznatků studie však řada okolností dánské advokátní profese naznačuje, že **možný zisk z liberalizace je omezený.** Ve studii jsou identifikovány dva hlavní důvody:

Předně je potenciál pro posílení konkurence větší, když je konkurence nízká. Dle studie ale neexistují žádné náznaky, že by současná konkurence v dánské advokacii byla slabá – v Dánsku existuje velký počet advokátních kanceláří a tyto kanceláře soutěží jak mezi sebou, tak s jinými poradci a se zahraničními advokáty. Kromě toho advokátním kancelářím konkurují i podnikoví právníci v soukromých korporacích a organizacích.

Za druhé je potenciál pro posílení konkurence prostřednictvím liberalizace větší, když spotřebitelům velmi záleží na ceně, a reagují tak na cenovou konkurenci. Existují údaje o silnější cenové konkurenci, zejména u velkých podniků. Údaje ale zároveň ukazují, že klientům více záleží na kvalitě poskytovaných služeb než na ceně, což dle

výsledků studie znamená, že další liberalizace pravděpodobně nepovede k významnému snížení cen.

Liberalizace advokacie by dle studie rovněž mohla poškodit spotřebitele a společnost. Pokud liberalizace sníží požadavky na právní poradce, mohlo by to ovlivnit kvalitu práce. Tento problém by zasáhl především soukromé klienty a malé podniky, pro něž je ohodnocení kvality práce advokáta nejobtížnější, a tedy mají vyšší potřebu ochrany. Liberalizace by též mohla mít neblahé důsledky, pokud sníží nezávislost advokátů či kvalitu jejich práce u soudu. Jak autoři studie podotýkají, přístup občanů k nezávislým advokátům je předpokladem zajištění přístupu ke spravedlnosti a kromě toho práce advokátů u soudu přispívá k „judikatuře“ ku prospěchu celé společnosti.

Studie detailně zkoumala několik oblastí. Jednou z nich byla – obdobně jako v případě studie prof. Yarrowsa – **identifikace možných výhod liberalizace pravidel vlastnictví.**³ Dánští experti dospěli k závěru, že výhody jsou omezené a že např. externí vlastníci přinášejí pouze omezenou přidanou hodnotu, protože advokátní kancelář mohou stěžejně řídit efektivněji než advokáti. Jako nevýhoda úpravy pravidel vlastnictví bylo identifikováno i to, že liberalizace pravidel vlastnictví může ohrozit nezávislost advokátů. Klienti si tak nemohou být jisti, zda advokáti zastupují pouze jejich zájmy. To vytváří riziko nižší kvality právních služeb, což je škodlivé pro společnost. Dle poznatku studie je riziko obzvláště vysoké v případě externích vlastníků, protože exter-

ni vlastníci zvyšují riziko střetu zájmů. Úprava pravidel vlastnictví si tedy vyžádá zavedení nových předpisů na ochranu spotřebitele. To se stalo ve Švédsku (které umožňuje zahraničním advokátním kancelářím vlastnit advokátní kanceláře ve Švédsku) a v Anglii a Walesu (které umožňují externí vlastníky).

Studie též zkoumala **možnost úpravy monopolu advokátů zastupovat klienta u soudu.** Jelikož v roce 2008 došlo v Dánsku k úpravě monopolu advokátů na zastupování klientů u soudu, je od té doby možné, aby klienty u soudu v řadě menších případů zastupovali jiní poradci – neadvokáti. Přímou výhodou úpravy tohoto monopolu advokátů zastupovat klienta u soudu je vyšší konkurence jiných poradců než advokátů, což by v zásadě mohlo vést k nižším cenám. Autoři studie však dospěli k názoru, že monopol advokátů na zastupování klienta u soudu měl sotva znatelný dopad na konkurenci. Studie dále dochází k závěru, že nevýhodami modifikace monopolu advokátů zastupovat klienta u soudu je riziko špatného poradenství a méně efektivní řešení případů, pokud u soudu zastupují méně zkušení poradci. To může vést ke značným ekonomickým ztrátám – ne pouze pro klienta, který případ u soudu prohraje, ale i pro společnost, neboť řešení případu může být pomalejší a nákladnější a chyba poradce může také vést k nesprávnému soudnímu rozhodnutí, které poškodí nejen účastníky konkrétního řízení, ale může mít vliv i na účastníky v budoucnu, jelikož toto rozhodnutí bude precedentem. Přínosy pro hospodářskou soutěž ze zastupování neadvoká-

káty jsou tak ve většině případů malé a lehce je převáží s tím spojená rizika nižší kvality poskytované služby (neboť na neadvokáty je kladeno méně přísných regulačních požadavků než na advokáty) a s tím spojené vyšší procesní a kontrolní náklady, které ve finále hradí daňoví poplatníci.

Studie se dále věnovala otázce, zda **pravidla etického kodexu** (etické zásady pro advokáty přijaté generální radou Dánské advokátní komory) omezují konkurenci. Stávající úprava etického kodexu je charakterizována kvaziregulací: celkový rámec etického kodexu upravuje veřejná legislativa, zatímco každodenní a podrobnější regulační pravidla tvoří Dánská advokátní komora (resp. její disciplinární komise) a na nejvyšším stupni soudy. Autoři studie dospěli k názoru, že tato kvaziregulace je pro advokacii vhodná a že současná struktura regulace nikterak neomezuje konkurenci v advokacii.

Na odpověď titulní otázky – je-li nutná regulace advokacie – tak z obou renomovaných studií shodně vyplývá, že právě s novými výzvami, jež budoucnost přináší, je **regulace advokacie zcela nepostradatelná a regulované advokátní služby jsou zásadní jak pro ochranu klienta, tak pro ekonomický růst.**

✿ JUDr. EVA INDRUCHOVÁ,

vedoucí odboru mezinárodních vztahů ČAK

³ To by mohlo v případě Dánska spočívat buď ve zvýšení limitu toho, kolik mohou vlastnit neadvokáti (aktuálně 10 %), nebo umožnění externích vlastníků, kteří v kanceláři nepracují, či umožnění zahraničním advokátním kancelářím, aby vlastnily advokátní kanceláře v Dánsku.

Bulletin advokacie online

V posledních dnech byly na Bulletinu advokacie online www.bulletin-advokacie.cz publikovány tyto exkluzivní články:

- **Nejvyšší soud rozhodl, že zaměstnanec není oprávněn odborně hodnotit pokyny zaměstnavatele**
- **Způsobilá zástava**
- **Bytové spoluvlastnictví jako spoluvlastnictví určité nemovité věci**
- **Právní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy a nový český občanský zákoník**
- **Srovnání české právní úpravy svobodného přístupu k informacím s unijní úpravou zpřístupňující informace institucí EU**

